

**DARBO SANTYKIŲ KOMISIJOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS**

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2021-09-14 Nr. K2-11
Vilnius

Posėdis įvyko 2021-09-14.

Posėdžio pirmininkė Aurelija Gabrielė Maldutytė

Posėdžio sekretorė Valda Pranckuvienė

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Rūta Juršaitė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja, Jelena Polijančuk – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja, Jurgita Šerpatauskienė – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Teisės skyriaus patarėja, Šarūnas Orlovicius – Valstybinės darbo inspekcijos Darbo teisės skyriaus vedėjas.

Profesinių sąjungų atstovai: Evelina Šilinytė – Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos teisininkė, Artūras Černiauskas – Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos pirmininko patarėjas, Dalia Jakutavičė – Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijos pirmininkė

Darbdavių organizacijų atstovai: Aurelija Gabrielė Maldutytė – Lietuvos darbdavių konfederacijos prezidiumo narė, Eigilė Čygaitė-Elzbergienė – Lietuvos pramonininkų konfederacijos Verslo aplinkos ir ekonomikos departamento ekspertė (su įgaliojimu vietoje Kristinos Šermukšnytės-Alešiūnienės), Emilis Ruželė – asociacijos „Investors’ Forum“ Politikos ir korporatyvinių reikalų vadovas, Aušra Žliobaitė – Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus vedėja.

Kiti asmenys: Vita Baliukevičienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vedėja, Rolandas Ragėnas – Valstybinės mokesčių inspekcijos Teisės departamento Tiesioginių mokesčių skyriaus vedėjas, Zita Spranginienė – Valstybinės mokesčių inspekcijos Kontrolės departamento atstovė.

Darbotvarkė:

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

1. Dėl įstatymų projektų paketo pristatymo: Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 24, 25, 26, 30, 36, 40, 44, 46, 52, 59, 64, 107, 113, 131, 133, 134, 137, 206 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 1), Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 1, 5, 111, 19, 22, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo priedu įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 2) ir Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1836 2, 7 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 3) paketo pristatymo ir dėl socialinių partnerių sutarto Darbo kodekso 2, 25, 30, 47, 51, 55, 72¹, 75, 117, 126, 36, 138, 169 ir 171 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto.

2. Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 144 str. 8 d. keitimo.

1. SVARSTYTA. Dėl įstatymų projektų paketo pristatymo: Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 24, 25, 26, 30, 36, 40, 44, 46, 52, 59, 64, 107, 113, 131, 133, 134, 137, 206 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 1), Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 1, 5, 111, 19, 22, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo priedu įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 2) ir Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1836 2, 7 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 3) paketo pristatymo ir dėl socialinių

partnerių sutarto Darbo kodekso 2, 25, 30, 47, 51, 55, 72¹, 75, 117, 126, 36, 138, 169 ir 171 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto.

Aurelija Maldutytė, pradėdama posėdį pasiteiravo, ar yra likusių neaptartų Darbo kodekso (toliau – DK) straipsnių pasiūlymų ir tikslintinų klausimų.

Rūta Juršaitė informavo, kad yra pateiktos sutartos nuostatos, kurios suderintos su Valstybine darbo inspekcija ir atkreipė dėmesį į DK 44 str. 13 p. ir 3 d. ir 107 str.

Ji priminė, kad profesinės sąjungos savo poziciją dėl Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 1, 5, 111, 19, 22, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo priedu įstatymo projekto pateiks Trišalės tarybos posėdžio metu (tai užfiksuota 2021-09-13 Darbo santykių komisijos posėdyje).

Taip pat ji perdavė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Lygių galimybių, moterų ir vyrų lygybės skyriaus informaciją, kad Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1836 2, 7 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekte siūlomi pakeitimai nėra esminiai ir, jei socialiniai partneriai neturėtų klausimų, projektui būtų galima pritari.

Aurelija Maldutytė apibendrinė, kad Darbo santykių komisijos nariai pritaria Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1836 2, 7 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektui be pastabų.

NUTARTA.

1. Perduoti Trišalei tarybai įstatymų projektų paketą su siūlomais pakeitimais.

3. Fiksuoti, kad Darbo santykių komisija pritaria pateiktam Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1836 2, 7 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektui.

2. SVARSTYTA. Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 144 str. 8 d. keitimo.

Aurelija Maldutytė priminė, kad buvo siūlomi du variantai – arba mažinti kompensacijų dydį, arba iš viso tokią nuostatą išbraukti. Taip pat buvo prašyta, kad būtų galima plačiau panagrinėti, papildomai pristatyti informaciją apie ES kitų šalių praktikas, ar yra kompensacijos už kilnojamojo pobūdžio darbus, atliekamus lauko sąlygomis, ar susijusius su kelionėmis ar važiavimu.

Jelena Polijančuk informavo, kad reaguojant į Trišalės tarybos prašymą, per Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsienio kolegas buvo kreiptasi į visas ES šalis nares, prašant pateikti informaciją, ar yra tokios ar panašios kompensacijos, reguliuojamos įstatymu ar kolektyvinėmis sutartimis, cituojant Lietuvos DK, ir, jei jos yra, ar yra apmokestinamos. Pristatė, kad kol kas gauti atsakymai iš šešių valstybių narių. Atsakymus pateikė Austrija, Vokietija, Vengrija, Airijos, Lenkija, Latvija. Apibendrintai ji informavo, kad bendras atsakymas iš šešių valstybių narių – tokios kompensacijos nėra reglamentuojamos, yra forminamos komandiruotės, mokami dienpinigiai, kurie nėra apmokestinami. Akcentavo, kad norint sužinoti, kokie konkretūs priedai mokami pagal konkrečios valstybės teisę ar kolektyvinę sutartį, reiktų žiūrėti konkrečios valstybės narės interneto svetainėje, nes kiekviena valstybė narė turi pareigą skelbti tokią informaciją.

Aurelija Maldutytė prašė Valstybinės mokesčių inspekcijos atstovų patikslinti, kuriuose sektoriuose daugiausiai yra išmokama neapmokestinamų kompensacijų.

Rolandas Ragėnas atsakė, kad daugiausiai neapmokestinamų kompensacijų yra išmokama statybų sektoriuje – apie 53 proc., apie 15 proc. – transporto sektoriuje, apdirbamojoje gamyboje – apie 7 proc., administravimo aptarnavimo veikloje – apie 6 proc., didmeninė mažmeninė prekyba – apie 7 proc., kituose sektoriuose – mažiau.

Aurelija Maldutytė klausė dėl tokios kompensacijos būtinumo, reikalingumo, aktualumo ir pasitikslino, ar pagrindinė keliama problema būtų tai, kad ji mokama kaip darbo užmokesčio dalis. Taip pat klausė, kokie buvo argumentai „už“ jas įvedant.

Rolandas Ragėnas pabrėžė, kad už atliktą darbą turi būti mokamas atlyginimas, kuris bendra tvarka yra apmokestinamas. Nuo to priklauso visos darbuotojo socialinės garantijos, kurios šiuo atveju nukenčia. Pastebėjo, kad kiekvienais metais šių kompensacijų išmokama daugiau.

Rūta Juršaitė atsakė, kad šią nuostatą, buvusią sename Darbo kodekse, naujajame Darbo kodekse prašė palikti darbdaviai.

Zita Spranginienė papildė sakydama, kad tendencija, kai šios kompensacijos mokamos kaip darbo užmokesčio dalis, neatitinka pačios kompensacijos paskirties kompensuoti padidėjusias išlaidas. Taip pat ji atkreipė dėmesį, kad darbdaviai, mokėdami tokias kompensacijas, dar turi ir papildomų išlaidų, susijusių su darbo drabužių pirkimu, transporto vežimu į darbo vietą ir t.t.

Eigilė Čygaitė-Elzbergienė sakė, kad siūlomi pakeitimai, abi alternatyvos, smarkiai paveiktų didelės dalies įmonių konkurencingumą ir prašė nedaryti skubotų, drastiškų sprendimų. Taip pat ji kalbėjo apie tai, kad darbuotojai yra patenkinti mokamais atlyginimais su kompensacijomis. Išsakė Lietuvos pramoninkų konfederacijos (toliau – LPK) nuomonę – pasisakytų už mažiau skaudžios alternatyvos verslui pasirinkimą.

Dalia Jakutavičė pasisakė apie kompensacijos prigimtį sakydama, kad anksčiau tai buvo priedas prie atlyginimo už darbą lauko sąlygomis. Mano, kad priedas arba darbo užmokesčio dalis už lauko sąlygas turėtų būti, tik gal jį reikėtų kažkaip kitaip pavadinti, išskiriant kilnojamojo pobūdžio darbus. Galėtų būti mokamas padidintas darbo užmokestis.

Emilis Ruželė išsakė bendrą asociacijos „Investors’ Forum“ poziciją, teigdamas, kad yra pritariama Valstybinės mokesčių inspekcijos pozicijai, kad turėtų būti mokamas atlyginimas, nes tai yra žalinga praktika, o visos papildomos išlaidos turėtų būti kompensuojamos pagal faktą. Pritartų pozicijai, kad reglamentavimų pakeitimai vyktų laipsniškai. Atkreipė dėmesį, kad palikus darbo sąlygas lauke, gali būti norinčių palikti daugiau išimčių.

Rūta Juršaitė sakė, kad vienas iš variantų galėtų būti – palikti tik lauko sąlygas ir tik mažą dalį, bet geriausiai būtų panaikinti šią nuostatą.

Aurelija Maldutytė sakė, kad palikus lauko sąlygas, gali atsirasti daugiau išimčių.

Šarūnas Orlavičius atkreipė dėmesį, kad šiomis kompensacijomis yra piktnaudžiaujama, prisidengiama mokėti darbo užmokestį. Sakė, kad ši norma nepasiekia tikslo. Bendrai galėtų būti didesnis atlyginimas už darbą lauke, šaldytuve ir pan.

Zita Spranginienė akcentavo, kad siūlomas pakeitimas nepaveiktų didelės dalies įmonių ir pateikė duomenis, kad iš 90 tūkst. įmonių tokios kompensacijos buvo mokamos apie 5 tūkst. įmonių.

Evelina Šilinytė pristatė Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos nuomonę: LPSK valdyboje buvo priimtas sprendimas, kad: 1. Reikėtų atsisakyti 50 proc. kompensacijos už kilnojamojo pobūdžio darbą ir įtvirtinti nuostatą, kad už išlaidas būtų mokama pagal faktą. 2. Dirbant lauko sąlygomis numatyti galimybę mokėti priedą prie atlyginimo, vadovaujantis viršvalandinio darbo analogija, nustatant tam tikrą koeficientą.

Aurelija Maldutytė siūlė numatyti pakeitimų etapus einant skaidrumo link, kad verslas turėtų turėti laiko pasiruošti būsimiems pakeitimams. Siūlytų pritarti pozicijai, kad kompensacijos dydis būtų mažinamas iki 30 proc. ir tai įsigaliotų po pusės metų nuo priėmimo, o nuo 2023 metų sausio 1 d. šios dalies galėtų nelikti. Kvietė kartu bendradarbiauti ir Valstybinę darbo inspekciją.

Eigilė Čygaitė-Elzbergienė sakė dabar neturinti įgaliojimų išsakyti pritariamą LPK nuomonę, kad po metų būtų naikinama tokia kompensacija. Pritartų kompromisui keitimui atlikti palapsniui.

Artūras Černiauskas sakė norintis, kad būtų parašyta, jog verslas elgiasi nesąžiningai ir vietoje darbo užmokesčio moka kompensacijas, nes, jo nuomone, darbdaviai patys tai pripažįsta.

Aurelija Gabrielė Maldutytė pabrėžė, kad neturi praktikos, kaip įmonėse naudojama tokia praktika ir yra už tai, kad būtų mokama skaidriai.

Evelina Šilinytė pabrėžė, kad LPSK atstovai neturi įgaliojimų eiti į kompromisus, naują pasiūlymą reiktų aptarti LPSK valdyboje ir tada būtų galima jam pritarti/nepritarti.

Dalia Jakutavičė sakė, kad profesinės sąjungos savo nuomonę suformuos 2021-09-21 Trišalės tarybos posėdyje. Sakė, kad reikia atskirti, kur yra kompensacija už realias išlaidas, o kur – už darbo pobūdį.

Šarūnas Orlavičius klausė, kaip darbdaviai moka šią kompensaciją, kaip tos išlaidos padidėja.

Eigilė Čygaitė-Elzbergienė sakė galinti paklausti LPK narių ir atsakymus turėti Trišalės tarybos posėdyje. Akcentavo, kad LPK pasisako už sąžiningą mokesčių, atlyginimų mokėjimą ir nepalaiko pavienių sukčiavimo atvejų.

Aurelija Gabrielė Maldutytė apibendrina, kad VMI, VDI ir SADM neprieštarautų, kad būtų einama etapais, nors pritartų, kad tokios nuostatos būtų atsisakyta, o galutinį sprendimą priimtų Trišalė taryba.

NUTARTA. Fiksuoti, kad:

1. Valstybinės mokesčių inspekcijos, Valstybinės darbo inspekcijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai pasisako už tokios nuostatos panaikinimą, nes nėra argumentų pagrįsti jos reikalingumą, tačiau pritartų pereinamajam laikotarpiui rinkai prisitaikyti ir ateityje šios nuostatos atsisakyti.

2. Profesinių sąjungų pozicija bus išsakyta 2021-09-21 Trišalės tarybos posėdžio metu.

Posėdžio pirmininkė

Aurelija Gabrielė Maldutytė

Posėdžio sekretorė

Valda Pranckuvienė